

Reformutrymme 2010

Reformutrymmet fram till och med 2010 beräknas till 15 miljarder kronor.

Reformutrymmet är det belopp som kan användas för ofinansierade skattesänkningar eller utgiftsökningar utan att saldomålet underskrids 2010. Det beräknas som den del av det konjunkturjusterade sparandet som överstiger saldomålet om 2 procent av BNP. Lämpligheten att ta detta utrymme i anspråk bör bedömas utifrån det stabiliseringspolitiska läget. Med hänsyn till det framöver något ansträngda resursutnyttjandet är det enligt Konjunkturinstitutets bedömning olämpligt att under nästa år genomföra ofinansierade skattesänkningar eller utgiftshöjningar. Angelägna regeländringar kan ändå genomföras under förutsättning att de finansieras med andra regeländringar.

Makroekonomisk utveckling fram till 2013

Konjunkturinstitutets kalkyler på medellång sikt utgår från ekonomins utbudssida.¹⁹ BNP beräknas som antal arbetade timmar multiplicerad med produktiviteten. Antalet arbetade timmar beräknas utifrån demografiska prognoser över befolkningen i arbetsför ålder, samt bedömningar av jämviktsarbetslösheten, andelen av befolkningen utanför arbetskraften och medelarbetstiden.

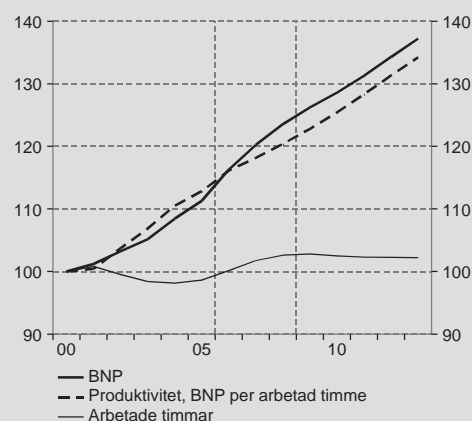
Beräkningen av antalet arbetade timmar och BNP tar även hänsyn till konjunkturrella obalanser. Eftersom resursutnyttjandet på arbetsmarknaden 2008 är något ansträngt sker en gradvis anpassning åren därefter mot ett konjunkturrellt balanserat resursutnyttjande.

BNP-utvecklingen framgår av diagram 149. Den förhållandevis starka ökningen av arbetade timmar under innevarande år mattas av successivt från och med 2007 och planar ut 2009. Ökningen av BNP åren därefter motsvarar således produktivitetstillväxten.

Vid regeländringar eller en högre grad av samhällsekonomiskt ansvarstagande från arbetsmarknadens parter som minskar jämviktsarbetslösheten eller höjer arbetsutbudet, kommer arbetade timmar och därmed BNP att öka mer än enligt de här redovisade beräkningarna. Reformutrymmet blir i så fall större.

¹⁹ Penningpolitiken på medellång sikt beskrivs i fördjupningsrutan ”Konjunkturinstitutets repara­ntebedömning”.

Diagram 149 Svensk ekonomi 2000–2013
Index 2000=100, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser med beslutade regler

Beräkningen av den offentliga sektorns inkomster och utgifter utgår från beslutade och i proposition föreslagna regler.²⁰ Det innebär att vissa typer av bidrag, t.ex. barnbidrag, bostadstillägg och studiebidrag är konstanta nominellt och därmed sjunker successivt reallt och i förhållande till genomsnittlig timlön.

Ju längre fram i tiden prognosen sträcks ut, desto lägre blir respektive bidrag i förhållande till en genomsnittlig arbetsinkomst. Hushåll som till stor del försörjs genom bidrag får således en successivt sänkt levnadsstandard jämfört med hushåll som försörjer sig genom arbetsinkomster. Detta bidrar till det här beräknade reformutrymmet.

I likhet med prognosen för 2006–2008 gäller således följande för 2009–2013:

- Ersättning i form av föräldrapenning, sjukpenning samt sjuk- och aktivitetsersättning utvecklas med timlönen för nytillkommande personer och med priserna för övriga personer. Taken i ersättningssystemen följer prisutvecklingen.
- Arbetslöshetsersättningar utvecklas med den genomsnittliga dagpenningutvecklingen,

²⁰ De här redovisade beräkningarna avviker således från Konjunkturinstitutets normala indexering av transfereringarna vid kalkyler på medellång sikt. Där indexeras det stora flertalet transfereringar till hushållen med löneutvecklingen.

som beror av timlönen, och med bibehållna golv och tak för ersättningsnivån.

- Garantipension, socialbidrag, samt bidragsdelen i studiemedlen följer prisutvecklingen.
- Barnbidraget per barn, studiebidrag och bostadstilläggen till pensionärer ges med samma nominella belopp som under 2006.

Beräkningen beaktar den demografiska utvecklingen. Detta innebär exempelvis att antalet barnbidrag bestäms av antalet barn i åldern 0–15 år, och att arbetsmarknadsersättningarna påverkas av antalet personer i arbetsför ålder.

För offentlig konsumtion antas att personaltätheten på sikt är oförändrad, dvs. antalet lärare per elev liksom antalet sjuksköterskor per patient är oförändrat. Antalet arbetade timmar i offentlig sektor ökar därigenom som en följd av den demografiska omställningen. Därvid anpassas statsbidraget till kommunsektorn för att hålla dess finansiella sparande oförändrat.

Den offentliga sektorns konjunkturjusterade finansiella sparande beräknas till 2,5 procent av BNP 2010 (se tabell 34). Reformutrymmet 2010 beräknas därmed till 0,5 procent av BNP, vilket motsvarar 15 miljarder kronor i 2006 års prisnivå.

För att bedöma storleken på ett tänkt reformutrymme är det således lämpligt att utgå från det konjunkturjusterade sparandet. Därtill bortses från det sparande som svarar mot saldomålet på 2 pro-

cent av BNP. Det utrymme som därefter kvarstår kan ses som ett reformutrymme.

Vid sidan av att beakta saldomålet inför ofinansierade skatte- och bidragsreformer bör frågan om lämplig tidpunkt bedömas ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv. Resursutnyttjandet, mätt som arbetsmarknadsgapet, sluts 2007 och stiger ytterligare 2008 (se tabell 34). Ur stabiliseringspolitisk synvinkel avråder därför Konjunkturinstitutet från ofinansierade skattesänkningar eller utgiftshöjningar 2007 och åren därefter om konjunkturen blir fortsatt stark. Förr eller senare vänder konjunkturen nedåt och då är det stabiliseringspolitiskt lämpligare att utnyttja reformutrymmet. Därtill är osäkerheten betydande. Resultatet beror bl.a. på vad som antas för den offentliga konsumtionen, de offentliga investeringarna samt arbetsutbudet och jämviktsarbetslösheten. Erfarenheten visar att kalkyler över de offentliga finanserna på denna sikt även vid oförändrade regler kan justeras med flera tiotals miljarder kronor. Förtroendet för de offentliga finanserna beror därför inte bara på storleken på aviserade ofinansierade åtgärder utan även på hur de påverkar arbetsutbud och jämviktsarbetslösheten samt om det finns en utfästelse att vidta korrigerande åtgärder om det prognostiserade sparandet understiger saldomålet.

Tabell 34 Den offentliga sektorns finanser

Procent av BNP och procent av potentiellt arbetade timmar

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Finansiellt sparande	1,6	2,8	2,8	2,9	2,6	2,7	2,6	2,5	2,5	2,6
Konjunkturjusterat finansiellt sparande	2,9	3,6	3,0	2,5	2,2	2,3	2,5	2,5	2,5	2,6
Arbetsmarknadsgap	-2,4	-2,3	-1,3	0,0	0,7	0,7	0,2	0,0	-0,1	0,0

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.